№ 96 Київ, Субота, 27-го Апріля 10 Травня 1913 р.

Ціна окремого № 3 коп. № 96

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ВОСЬМИЙ

Адреса редакції і контори:
у Київі Велика Підвальна вул. Д. 6.
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1913

на 1 р.	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м
6	5.70	5.25	4 75	4.25	3.75	3.25	2 75	2.25	1.75	1.25	65

Передплату на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб, на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шости місяц.
Ціна „Ради" за кордон: на рік 11 р, (27 корон 94 гелери на австрійську валюту),на ½ року—5 р. 50 к. на ¼ року—2 р. 75 к., на 1 м—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамт, то платять за газету по ціні, виставленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки з 1-го чис. кожн. м.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінять статті; більші статті до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакції не листується.
Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . 30 коп.
після тексту . . . 15 коп.
„сторонні повідомлення" . . . 75 коп.
ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться **ВДВІЧІ**
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ приймаються в ГОЛОВНІЙ КОНТОРІ „РАДИ" та в „Центральной конторѣ объявленій Т/Д. Л. и Э. Метцль и К-о" МОСКВА, Мясницька, б. Ситова в одділах цього Т/Д.: 1) в Петербурзі—Морська, 11, 2) у Варшаві—Маршалківська, 130, 3) у Вільні—Большая, 78, 4) у Лодзі—Петроковська, 1 та 5) у Парижі—8, площа Біржі.

Сьогодня, в перші роковини смерти
Михайла Калиновича Васільєва
буде одправлено панахиду о 2 г. дня на Аскольдовій могилі.

Передостанні вистави
Миколаївська, № 7. **Цирк „Hippo-Palace"** Миколаївська, № 7.
УКРАЇНСЬКА ТРУПА Ф. М. Свєтлова при участи М. К. Заньковецької і О. К. Саксаганського.
Сьогодня, 26-го апріля **„Лимерівна"** на 5 д. П. Мирного. Роль „Наталі" вик. бенефіціянтка
Завтра, 28-го остан. прощ. вистава і БЕНЕФІС Ф. М. СВЄТЛОВА **За двома зайцями**
при участи ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ і САКСАГАНСЬКОГО.

У ХЕРСОНІ
книжно-газетний кіоск „Початок", (Рішельєвська вул., почт. ящ. № 444). Приймає передплату на „Раду" по цінах редакції з виплатом наві ть що-місячним.
Там же є повини української літератури.

У ПОЛТАВІ
купувати „РАДУ" окремими №№ і передплачувати можна: 1) в „Українській книгарні"— Петровська ул. будинок Ворожейкина, поруч з Європ. готел. і 2)—книгарня Г. Маркевича, бульвар Котляревського.

„АПОЛЛО"
Кращий в Південно-Західному краї
Семейний театр-вар'єте
Дірекція трудове товариство: Мерінгов. 8. Телефон 24-84.
Сьогодня і що-дня цікаві концерти „Variete" при участи рікноманітного складу артистів кращих театрів варьєте.
В суботу 4-го мая ц. р. одбудеться бенефіс завідуючого артистичною частю **Г. С. БУНІНА**
готується небувала програма.
Подробиці в свій час.
СКЛАД АРТИСТІВ:
Плахотіни Відомі рекордні російські стрільці.
Ексцентрики-акробати **Тріо Тайдас** комічна сцена в біліярдн.
Брати Гінзлер комічні жонглери, акроб. і пародісти.
Тома і Фріц Ексцентрики. Французькі акробатичні танці.
Барто-тріо Л. С. І О. М. ЯРОВІ Російські дуетисти.
Борі-Квартет Російсько-польські танці.
Ту-Ту Ексцентричний дует імітація свиней.
О. М. ЮРСЬКА, виконав. романсів.
Мері КРАСИНСЬКА польська лірична співачка
М-ле Туши. Гігі Ферон. Міці Роберті. Маргарита Гердер. Єлена Міліцька. Марго Жерола. фон-Кресен. Рольська. Енглантин. Клеопатра. Архангельська. Костанді. Пушкина. Режин. Віта Корасинська. Мелані. Пушкина. Артушевська. Домбровська. Братушка. Ніні і інш. і інш.
Завідуючий артистичною частю **Г. С. Бунін**

Великий вибір **ГРАМОФОНІВ** од 6 до 125 руб. Пластинки є ріжних фабрик й на ріжних мовах од 40 коп. до 15 руб.—„ЭКСТРАФОНЪ" пластинки в діам. 25 с/м. двохсторонні по 75 коп. Українські новини.

ХОР Я. А. ШКРЕДКОВСЬКОГО й Н. А. НЕМЧИНОВА.
20471 „Гей гук, мати гук".
20472 „Та нема гірш вікому".
20473 „Ой гиля, гиля, гусеньки на став".
20474 „Коло млина, коло броду".
20475 „Тихо, тихо воду Дунай несе".
20476 „Ой у полі озерце".
20477 „Ой з-за гори та буйний вітер віє".
20478 „Ох і закувала сива зозуленька".
20479 „Ой, там за Дунаєм".
20480 „Гей, чого хлопці, славні молодці".

КВАРТЕТ Б. П. ГІРНЯКА.
20453 „Засвистали козаченьки" (Народн. Українськ. пісня).
20454 „Кину кужель на полицю". (Народн. Українська пісня).
20455 „У Київі на риночку", Народня Україн. пісня).
20456 „Ой ходила дівчина бережком" і „Ой за гаєм, гаєм".
20459 „Реве та стогне Дніпр широкий", (Єрашенко).
20460 „Народне Україн. попурі", (З свистом).
20461 „Де ти бродиш", (викон. україн. народній дует).
20462 „Український народний марш".
20463 „Українське народне попурі", (І част.).
20464 „Українське народне попурі", (ІІ част.).

Головне Депо музичних струментів і нот **Г. І. ГИНДРЖИШЕК,** Київ, Хрещатик, 41, бель-етаж.
Иногородні замовлення виконуються швидко і акуратно. Прейс-куранти і повні списки пластинок висилаються по замовленню. 0 645 1

Фешенебельний театр-кабаре-Варьєте
„Вилла-Жозефъ"
КРУГЛО-УНІВЕРСИТЕТСЬКА, 15. Телефон 35-26.
Дир. І. М. ХРЖАНОВСЬКОГО.
Що-дня семейні гала-концерти.
Беруть участь:
Ельза Бернарді. Тіволіна. Ларіна. Московська. Коваленська. Міцинська. Лебедьові. Миніш. Тобольцева. Яновська. Чацька. Потоцька. Renard. Крістенс. ASTA WERRON. Wantura. Negro. OLI BOURGONI. Лідіна-Арчі. Микола Краснов. С. І. Островська. І. Г. Роде. Л. М. Зінгерталь. Три ескімоси.
Управит. С. О. Берн.

Всім нашим передплатникам, навіть тим, що передплатять газету на місяць всім може бути висланий за доплату 6 карб. (з пересилкою)
Словарь Української мови.
Зібраний редакцією журн. „Кіевская Старина" і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРІНЧЕНКА. В 4-х великих томах. В книгарнях продається він по 8 карб. без пересилки. Словник цей одержав премію ім. Костомарова від Російської Академії Наук.

Незабаром вийде з друку 7-ма книжка
„Світла"
З М І С Т:
1) С. Русова. В оборону казки
2) В. Поточний. Praeterea censeo.
3) Я. Чепіга. Читання з поясненнями.
4) М. Д. Руська школа серед україн. людности Ставропольщини.
З біжучого життя. 1) З хвиль життя С. Т—ка. 2) На лекціях Славича С. Р. 3) Відгук. П. К. 4) „Коза-дереза" в школі Я. З—ч. 5) Видання творів Я. А. Коменського.
Шкільна хроніка.
Критика й бібліографія
Огляд журналів.
Ціна книжки 50 коп
Передплата на рік 4 карб., За кордон 5 карб.
Передплата приймається в конторі редакції „СВІТЛА", у Київі, В.-Володимирська, 93.
Редактор-Видавець Л. Шерстюк.

У ХАРЬКОВІ передплачувати „РАДУ" на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна в „Українській книгарні". Петровський пер. 18. Там-же можна купувати Раду і окремими №№-ми.

У ВЛАДІВОСТОЦІ купувати „Раду" окремими №№ можна в книжному кіоскові „Польза" на розі Світланської і Суйфунської ул. Там же продаються українські книжки, журнали і листовні картки, а також приймається передплата на всі українські періодичні видання.

„Національний" курс.

Ще і ще раз доводиться звертатись до „національної політики" в Росії в звязку з новими проявленнями націоналістичного курсу. Такі проявлення останніми часами трапляються мало не що-дня, й циркуляр про настрої мусульманів недавно у нас обміркований —далеко не найбільш яскравий з них. Відносини до тих самих мусульманів цими днями виявилися ще в одній події: не затверджено магометанина Ш., принятого радою присяжних адвокатів петербурзького округа в число своїх членів. Теж саме помічається і у відносинах до білорусинів, котрим одмовлено в дозволі відкрити білоруський університет у Витебську. Але найбільше уваги звернено тепер на Фінляндію. За короткий час в яких-небудь два тижні замінено на посаді фінляндського статс-секретаря прихильника фінлядців Лангофа націоналістом сенатором Марковим, виготовлено проекти поширення російських законів про політичні злочинства на Фінляндію, заведення російської мови по всіх державних інституціях Фінляндії, таможенного обьєднання Фінляндії з Росією й т. и.

Таке зміцнення й загострення „націоналістичного курса" не може не турбувати всіх тих, хто ще не стратив здібности ясно оцінювати події, з одного боку, й хто має нещастя належати до якої-небудь недержавної російської народности—з другого. У свій час, коли за покійного Столипіна був дуже буйно розцвів славнозвісний „русскій націонализмъ", це було нещастям для Росії, хоча б вже через те, що „русскій націонализмъ" породив „русских націоналістів". Сама ідея раптової русіфікації 100 милійонів російських инородців була, одначе, настільки дивовижна, що згодом довелося поробити в ній значні поправки. Якийсь час навіть здавалося, що цю ідею зовсім здано в архив, де вона мала переховуватись до слушного часу.

Цей слушний час, на жаль, настав далеко раніше, ніж того можна було сподіватись. Та инакше й не могло бути, бо від недавньої блискучої доби націоналізму зосталась сумна спадщина не тільки в формі скількох націоналістичних законів, направлених проти инородців, але і в вигляді „русских націоналістів". Націоналізму на якийсь час не стало, але зостались націоналісти, й не пізно, а рано мусів воскреснути й націоналізм, бо націоналісти мають добрий апетит і без поживи довго зоставатися не можуть. Свіжий приклад—недавній інцідент Савенка—Львова. Націоналістам не дозволили гризти Австрію—й у відповідь на це почулись „антидинастичні" промови, так що патентованих „патріотів" доведось навіть пострашити сакраментальною 129 статтею.

Тепер російські націоналісти дістали й дістають найулюбленішу свою поживу—инородця. Маємо цілу серію нагінок на фінляндців, поляків, українців, мусульманів, білорусинів і инших инородців.

Наше пояснення теперішнього нового вибуху націоналістичних пристрастей може де-кому показатись парадоксальним, але иншого пояснення не можна знайти. Це видно хоча б із того, що всі здійснені й намічені в проекті націоналістів заходи проти инородців не мають під собою найменшого логичного оправдання, Взяти хоча б нові фінляндські проекти. Перший з них—про поширення російських законів про політичні злочинства на Фінляндію,—як виявляється, суперечить не тільки фінляндським, але й російським законам, виданим у 90-х роках для Фінляндії. Ті закони, видані й затвержені в належнім порядку, цілком ясно й виразно встановили, як мають судитись фінляндські громадяне за політичні злочинства. Не можна отже встановляти нового порядку, поки законодатнім шляхом не скасовано старий порядок. Але автори нового проекту наче забули про істнування старого закону. Чи це ж не свідчить про відсутність логичних і юридичних підстав під новим проектом!

Не більше підстав має під собою проект таможенного обьєднання Фінляндії з Росією. Як відомо, таможенна й загалом охоронна система служить насамперед інтересам державної промисловости. Ясно отже, що в кожній справі про яку-небудь таможенну реформу рішаючий голос належить представникам промисловости. А от як-раз представники російської промисловости й висловлюються категорично проти проекту таможенного обьєднання Росії з Фінляндією. На останній нараді в справі цього проекту відомий московський капіталіст Крестовніков од імени більшости представників промисловости рішучо висловився проти обьєднання, *бо це принесе шкоду російській промисловості.* Обьєднання небажане також і через те,—сказав Крестовніков,—що має на меті країни ріжної культури й неоднакового державного ладу.

Стільки ж реальних підстав мають під собою й всі инші заходи, вжиті й проектовані для „націоналізації" инородців у дусі зоологичного „русскаго націонализма". Ці заходи не тільки не мають під собою ні логичних, ні юридичних підстав—а ще й небезпечні для самої Росії, як єдиної держави, небезпечні для тої її цілости й єдности, про яку націоналісти так дбають на словах.

Албанія та албанці.

Дякуючи заходам австрійської дипломатії албанська справа сталася вельми актуальним та поважним питанням в заграничній політиці. Вона, як я вже зазначав в одному з попередніх листів, має бути нащадком славного балканського status quo, це значить—новим джерелом постійних заколотів та конфліктів поміж офіціальною Європою (власне Австро-Угорщиною) та спілкою балканських держав.

Найцікавішим у всій цій справі є те, що сама албанська справа є х-величиною не тільки для широкого загалу громадянства, але й для миродатних політичних сфер, які ad hoc—під впливом нової політичної ситуації—витворюють всілякі теоретичні коментарії до албанської справи та ad usum своїх політичних тенденцій стараються вияснити її підвалину й зміст.

Бо, як відомо, навіть з наукового боку справа албанська досі ще дуже мало була досліджена, та подекуди є принадною загадкою й для фахових етнографів, не кажучи вже про істориків чи соціологів.

Отже дуже цікава тепер для громадянства сербська праця, спеціально присвячена албанському питанню, яка оце недавно вийшла з друку у Білграді Маю на думці книжку Balkanicus'a —„Албанська справа та Сербія й Австро-Венгрія" — (*Альбански проблем и Србија и Аустро-Угарска*).

Як сповіщала преса, книжку цю написав сербський міністр внутрішніх справ *М. Протіч*, автор цікавих праць про політичні відносини у Сербії та Хорвації: *„Фрагменти з конституційних та народніх боїв у Сербії"* та *„Хорвацькі відносини"*.

В новій цій праці про Албанію багато присвячено місця вияснению суті албанської справи та окресленню терминів—Албанія й албанці. Автор зовсім слушно наводить у своїй книжці головні відомі матеріяли та гіпотези, що стосуються до походження албанців, їх національної відокремности, національних прикмет і характеристичних рисів.

Так само, багатьома цитатами та поглядами всяких мандрівників і вчених, ілюструє зміст терміну Албанія з територіального погляду.

Натурально, памьятаючи, що ця

сербська праця написана активним політиком та з політичною метою, багато де-чого з виводів автора треба приймати з обережністю, але взагалі це не обнижує вартости дуже цікавої та актуальної його книжки, особливо ж тих її уступів, які саме присвячені виясненню так заплутаних основних термінів—Албанія та албанці.

Наведемо ж і ми за автором де-які вежніші фактичні відомости про оці, тепер такі пекучі, справи.

На думку більшости вчених, територіальним осередком Албанії є долина річки Мач біля міста Крої. Там жили й старі албанці, на думку одних дослідників фракійського походження, а на думку инших—ілирійського.

Докладної статистики албанської людности досі ще немає, бо взагалі перевести точний перепис албанців є справою, за теперішніх обставин, майже неможливою. Албанські гори майже зовсім неприступні для вчених дослідників та мандрівників. Мало кому з них удалося дістатися до серця албанської території, бо подорож по Албанії є більш небезпечна, ніж поміж африканською або австралійською людністю. Албанці дуже вороже відносяться до кожного чужинця, який зьявляється на їх території, та при першій нагоді стараются виправити його на той світ. Це є тим лекше, що місцевість в Албанії дуже добре надається до всяких озброєних нападів та добре укриває тубольців від карних експедицій турецького уряду, який безоглядно переслідував албанців за кожний напад на европейських дослідників і мандрівників.

Статистичні дати про число албанців досить фантастичні, а до того у всіх дослідників албанської справи значно різняться. Наприклад, на думку французького знавця балканських справ René Pinon'a—всіх албанців є загалом біля 1½ мил. На думку другого французького дослідника—Vicomt'a de la Jonquière—буде їх від 1 мил. до 1.300.000. Німецький письменник *Дуффенбах* загальне число албанців (в Туреччині, Греції та Італії) вважає 1.900.000. З цього числа в Греції живе ¼ мил., а в Італії біля 80.000. В Туреччині має їх бути біля 1.000.000. Австрійські публіцисти—збільшують цю цифру до 2 милійонів.

По релігії албанці діляться на магометан, православних та католиків. Найбільше (біля 70 проц.) є перших, найменше останніх (15 проц.). Католицьку пропаганду поміж албанцями веде австрійський уряд. Загальне число албанців-католиків буде приблизно —130.000. Це саме й є ядро майбутньої Великої Албанії, за-для якої найбільше працює австрійська дипломатія.

Треба ще зазначити, що з расово-національного боку албанці зовсім не представляють з себе щось суцільне та одноманітне. Навпаки:—це справжня племенна мозаїка. Вони досі ще не витворили одного суцільного національного організму. У найліпшому разі це ще народ in spe, in statu nascendi (в зарідку) До того, на периферії своєї території вони значно вже перемішалися з иноплеменними сусідами. Особливо ж у північній частині Албанії, де багато албанців посербилися й навпаки—багато сербів поалбанізувалося.

Що до мови, то албанці діляться на дві, зовсім окремі групи: *гегів* та *тосків*. Перші живуть у північній Албанії, другі—в південній. Розграничує їх більш-менш річка Шкумба Ці дві албанські мови значно відріжняються, так що властиво геги та тоски не розуміють одно одного.

Взагалі ж албанська мова це величезний лінгвистичний конгломерат з багатьома чужосторонніми язиковими інкрустаціями: а саме—з італійської, грецької, турецької, руминської й сербської мов. Албанці досі ще не мають власної азбуки, а вживають грецький, турецький або латинський алфавіт. Але ні один з них фонетично не надається до албанських діалектів. Так само немає ще самостійної албанської літератури, навіть народньої.

Під впливом політичних подій на Балкані за останні роки про албанців багато писалось та пишеться. Де-які европейські письменники старалися представити їх великими борцями за свободу та за національну самостійність.

Здебільшого всі ці писання не відповідають фактичній дійсності: албанців представлено в них і в дуже романтичному та принадному світлі. Тепер ще передчасно говорити про національне відродження албанців, а ще тим менше про їх політичні тенденції в напрямі національної автономії. Політично албанці зовсім не скристалізовані. Вони сьогодня служать одному, завтра—другому. Про політичну та національну ідеологію мають ще вельми сумне уявлення. Найліпше це показує їх роля підчас останніх балканських подій та їх неясна позиція до балканської федерації. Не треба також забувати, що після молодотурецької революції албанці хотіли помагати реставрації старотурецького режиму.

Цю неясність в національно-політичних бажаннях та постулатах албанців зазначує та підкреслює багато зовсім безсторонніх дослідників й знавців албанської справи, та навіть й самі албанці. Напр. один з албанських ватажків—*Реджеб Даклані*—у віденській „Zeit" написав, що в кожному з чотирьох вилаєтів албанці мають зовсім инші політичні постулати, так що майбутня політична самостійність Албанії в сучасних умовах була б для неї початком великих внутрішніх заколотів.

Німецький мандрівник К. Гассерт пише про католицьких малісорів, що „вони тепер стоять на такому щаблі розвитку, на якому наші предки були 1000 років назад, та вважають напади й війну за найулюбленіше своє заняття... З усіх балканських народів албанці на найнижчому щаблі розвитку". Взагалі ж він їх називає „диким та варварським народом". Далі цей німецький географ зазначив що „властиво не відомо, хто є ліпший чи гірший: австралієць, або малісор. Всі мандрівники згоджуються в тому а також доводять це фактами, що албанці находяться на вельми низькому щаблі розвитку та що відносини в їх країні більше африканські, ніж в Африці".

Албанець д-р *Д. Клементі* характеризував своїх земляків: „людність, яка живе в албанському санджаку—є виключно магометанської віри та належить до гегів. У вічній ворожнечі з сербськими та чорногорськими сусідами розвилося тут розбишацьке племя, яке кожного року дістає підмогу з високих албанських гір. У свідомості свого панування албанець з погордою дивиться на всяку працю; оброблення ріллі та домові праці скидає на жіноцтво".

Вувший скадерський французький консул *А. Дегрон*, добрий знавець албанських відносин та приятель албанців, в своїх споминах про Албанію („Souvenirs de la Haute Albanie"), цитує погляди де-яких старших письменників про албанців та висловлює також й свої думки про них. Византійський історик Frances написав, напр. про цей народ: „Албанці, найпопсованіший та найшкодливіший нарід на цілому світі: перебігає від одного деспота до другого, а протягом тиждня три рази зрікається своїх панів".

Сам Дегрон пише про албанців: „Не вірю, щоб був в Европі народ, менше здібний до приняття того цінного, але иноді небезпечного подарунку, який називається свобода та який инші добули за ціну найдрагоцінніших та найтяжчих жертв".

Цікаво, що австрійський офіціальний публіцист бар. *Хлумецький*, який тепер на папері воює за велику Албанію, у 1907 р. в своїй книжці—*„Австро-Угорщина та Албанія"*—представив албанців зовсім не в принадному, хоча й більш правдивому світлі. Тоді він писав: „Етнична суцільність албанців уявляє з себе теж щось оригінальне. Бо не тільки що існують релігійні ріжниці поміж північною та південною (частиною), поміж горами та рівнинами, але національно та по мові албанці також роздріблені; характер, звичаї, традиції—все це инше на півночі, ніж на півдні; очевидно й антропологичні ріжниці існують. Уряд признає спеціально гегам... право на розбишацтво та вбивство; таким побитом задоволені суть, як албанці, так і турки... Повстання албанців проти сербів та чорногорців, та знову проти болгарів, допомогли тому, що Европа повірила в легенду про живу національну свідомість албанців.

Свідомість національної суцільности у народа, який має дві релігійні секти та чотирі віри, який говорить на скількох діалектах та який недавно тільки порозумівся що до... азбуки! Бажання сполучення у албанців, які вбивають один одного, всюди по містах та вилаєтах повстають та взаємно на смерть ненавидять один одного!..".

Правда, тепер бар. Хлумецький пише инакше. Тепер він роспинається за велику Албанію, за її політичну самостійність.

Це, натурально, не значить, що албанці культурно змінилися за останні шість років, але що редактор „Oesterreichische Rundschau" хоче бути у згоді з австрійським офіціальним духом часу.

Ніхто природно не буде протестувати проти того, щоб албанцям дано було усе, що *потрібують* вони за-для свого культурного та національного розвитку. Але так само мають право на це й всі инші балканські народи, а в першій лінії оті, що власною кровію добули собі оце право. А далі—Албанія та албанці—це одна річ, а Велика Албанія—це зовсім щось инше. Коли перша має природне право на існування, то друга є такою самою дипломатичною вигадкою, як і недавно похований балканський status quo.

Перша є справа балканська, друга є дипломатичним нахабством офіціальної Европи (власне Австро-Угорщини та Італії), яка по старому хоче каламутити воду на Балкані.

Здається, що найліпше було б, коли б полагодження балканських справ було полишено балканцям, а европейські держави, особливо ж Австрія, яка проявила стільки енергії за-для національної та політичної свободи Великої Албанії, показала б оцю свою любов до національної та політичної свободи на своїх пригноблених народах—у відносинах до своїх національних парій та пекучих національних справ...

Великі держави могли б вже навчитись тому, що політичну свободу можна тоді тільки прищепляти на чужині, коли вдома всі її матимуть досить.

Сучасній Европі далеко ще до цього ідеалу—гіпертрофії політичної та національної свободи... Н. В.

Відгуки парламентського життя.

> На зібранні кадетів Щепкін зазначав на нерішучість октябристів в питанні про заснування центру. Таку нерішучість поясняють непорозуміннями, що виникли з приводу цього питання в раді міністрів: октябристи не одержали од уряду до цього часу відповідних інструкцій.

> Судова комісія Державної Думи прийняла законопроект про заснування кабінетів науково-судової експертізи в Москві, в Київі і в Одесі і побажання, щоб такі кабінети були засновані при всіх судових палатах.

> Щегловітов, розглянувши проект октябристів про боротьбу з хуліганством, висловився за те, щоб уряд взявся за розробку законопроекта в більш широкій постановці, скориставшись проектом, як дуже коштовним матеріалом.

> Рада міністрів визнала за небажані законодавчі міркування членів Державної Думи про реформу Державної Ради і про безодповідальність депутатів.

> Рада міністрів ухвалила до внесення в Думу пропозицію відомства хліборобства про одвод поселенцям участків казенної землі в Голодному степу, Самаркандської области.

> Комісія по народній освіті визнала за бажані законодавчі міркування октябристів і прогресистів про реформу середньої школи.

> Міністр юстиції Щегловітов подав у Думу законопроект про заведення місцевого суду. По проектові маровий суд мають завести в десяти губерніях: харьківській, катеринославській, полтавській, київській, волинській, подільській, чернигівській, херсонській і таврическій.

Вибір губерній пояснюють тим, що назва нігуберній густо населені, культурні, і що тут найбільше скупчена земельна власність в одних руках і через те найбільш потрібна правова оборона.

По проектові засновують нових 2,027 волостних судів: в чернигівській губернії—180, в київській—214, у волинській—203, в подільській—165, в полтавській—262.

Мирових участків—1,114: в полтавській губ.—120, в чернигівській—81, в київській—143, у волинській—103, в подільській 86.

Мирових зьїздів—140.

Щорічних видатків на це —7,560,000 карб.

Число земських начальників буде зменшено всього на 44.

На думку міністра внутрішніх справ зменшення земських начальників зменшить догляд за селянськими установами й селянами і тяжко одначиться на інтересах селян, позбавивши їх ближчої урядової влади.

Проект мають провести в Думі в теперішню сесію.

За докладчика буде Шубинський.

По Россіи.

— **Перед 1 мая.** В звязкові з 1 мая в Петербурзі щодня відбуваються численні арешти: вночі 22 апріля поліція заарештувала на кватирі робітника Марковича. Тої ж ночі наряд поліції арештував робітника з завода „Вулкан" В. Грибкова.

23 апріля, по ордерові охранного одділу, після трусу арештовано робітника шевця С. Гераскова.

21 апріля в товаристві „Источникъ Свѣта и Знанія" поліція переписала усих членів цього товариства.

Вночі 23 апріля з переписаних арештовано таких особ: Чадова (секретарь т-ва) Олексієва, Крилова, Віктерова, Девьяткина, Устюхина й Хмельова.

Тої ж ночі арештовано робітників з друкарні „Ев. Тиле" Самохвалова й Огарьова.

Перший був виборним од перепльотного одділу, другий—головою автономної комісії робітників друкарень.

Крім того, по усих районах було зроблено багато трусів.

— **Виселення жидів.** Міністерство внутр. справ визнало за неправильний наказ волинського губернатора Мельникова про виселення 500 жидівських семей.

Ходить чутка, що у Петербурзі, взагалі, незадоволені діяльністю губернатора Мельникова.

Кажуть, що його, напевне, буде переведено на таку ж посаду в якусь иншу губернію.

Старається в цьому напрямі й курський губернатор Муратов. 20 апріля, з наказу останнього, було зроблено „облаву" по усіх хатах, де жили жиди, що не мали „права жительства".

В одній з цих хат жили дві акушерки: Рахніна й Персиц. Перша живе в Курську вже 17 років, а друга—5 років.

Поліція показала їм наказа губернатора про виселення на тій підставі, що вони, буцім то, не живуть з своєї професії, а через те, зважаючи на останне сенатське „разъясненіе", мусять негайно виїхати з Курську.

Акушерки звернулись до губернатора з проханням допитати свідків, які ствердять те, що вони живуть виключно з бабування.

От же, губернатор не звернув уваги на це прохання і знову наказав негайно їх виселити.

— **Страшне самогубство.** Цими днями, пишуть „Южн. Изв.", в ст. Катеринінській, на Кубані, скоїлась страшна подія, про яку не можна говорити без жаху.

Слюсарь Брасленко, що жив в станиці Катеринінській, арештований за підпал, розбив в станичному карцері, де він сидів, шибку і шклом розрізав собі живіт; потім руками витяг шлу-

З нашого життя.

Про одного листа.—Щоденне зьявище.—Централістичні забобони про націоналізм, „широту" й „узость".—Дивовижний силогизм.—Де саме „широта" й де „узость"?—Безнадійний дальтонизм.—Жалі д. Морозова.—Щастя чи нещастя од своєї мови?—Ювилей акад. Корша.—Люде, що „не вѣдаютъ, что творятъ".

Недавно в „Раді" надрукований був лист од студентів харьківського технологичного інституту. Скільки відомо лист той не звернув на себе уваги, не викликав ні в пресі, ні в громадянстві ніяких розмов,—прочитали його люде, та й забули. А тим часом факт, про якій була мова в згаданому листі, вартий того, щоб не минати його отак мовчки.

Факт досить, занадто може, звичайний. Студенти-українці вимагали, щоб у студентській бібліотеці були й українські книжки. Виборна рада бібліотечна одмовила. Одмовила через те, що брати до бібліотеки українські книжки—значить, „націоналізувати" її, а націоналізм—„узость"; виходить, що українська книжка в студентській бібліотеці, в який беруть участь і на яку платять і українці, „не бажана". Авторів листа особливо дивує те, що рада бібліотеки складається з людей одним лицем поступових, навіть партійних, а тим часом ці поступові і партійні люде, в програмах у яких напевне стоїть і „національное самоопредѣленіе" й инші такі гарні та поступові домагання—так легко ставляться до найменшої спроби того „самоопредѣленія". „Дивно, таж закінчено листа,—що прапор народництва тут завжде високо мається, а між тим найпотрібніше для нашого народу—освіта рідною мовою та виховання інтелігенції української гальмується тільки через те, що мова йде про український люд, а не московський" *).

Факт, кажу, занадто звичайний, щоденне, можна сказати, зьявище. Кожен з українців напевне не один раз чув од своїх знайомих—„общероссовъ" оті мотиви про „націоналізм" та „узость", на підставі яких не заведено до студентської бібліотеки в харьківському інституті українських книжок. Не один „общероссъ" з жалем чи згорда дивиться на вас, коли довідається, що ви—українець; не до одніеї тільки студентської бібліотеки в Харькові не пущено української книжки: сього цьвіту по всьому світу... І не помагають тут ні поступові погляди, ні програмні вимагання „національного „самоопредѣленія", ні особисті часом гарні стосунки, ні навіть елементарна логика, що спромоглася на такий справді дивовижний силогизм, якого зразок я навів на початку. Все зникає перед централістичними забобонами, які всисає в себе мало не з молоком матері, з повітрям, з їжою й питвом та порода людей, що зветься „общероссами". І наводючи свої мотиви, навіть не помічає звичайно, скільки наївного в них, скільки того непродуманого, перенятого на віру, перехопленого з традиції, що давно вже варто викинути, як непотрібний і вельми шкодливий мотлох. І ще навіть на вас дивляться з жалем чи згорда, відповідно до настрою та своїх до вас стосунків...

А тим часом тут менше, ніж де инде, є підстав до жалю чи пихи, і коли вони й можуть до кого прилипати, то хіба до самих же „широких" людців. Ох, ця „широта"!.. Скільки справді вузького, зашкарублого, заплісняівілого прикривається нею! Скільки недоречної нісенітниці випливає на світ божий, пишно загортаючись у лахмани „широких поглядів"! Скільки самої справжньої „вузости" провозиться контрабандним способом під флагом „широти"!.. Справді, візьмемо хоча-б отой силоґизм, що так фатально заважив на долі української книжки в бібліотеці технологичного інститута. Українська книжка означає націоналізацію бібліотеки, націоналізація—вузість, отже геть ту українську книжку. Я вже не казатиму про те, що кожна путяща книжка в бібліотеці не зменшує, а збагачує її скарби, значить не звужує, а поширює її вартість; не казатиму й про некультурність таких стосунків до книжки, коли не питаються, яка змістом книжка, а просто засуджують її за саму мову. Але от що цікаво як ворогам української книжки не прийшла до тямку така проста думка, що коли українська книжка знаменує собою націоналізацію бібліотеки, то не що инше знаменує й російська і всяка инша. Бо нема книжки просто, абстрактної книжки, книжки взагалі, а є книжка в тій чи иншій національній одежі, тією чи иншою мовою писана. Отже хоча-б якою мовою написана була книжка, вона націоналізуватиме бібліотеку, себто руйнуватиме той принцип „широти", який собі поставила рада студентської бібліотеки. Одно слово, це така широта, що як би її справді додержувати, то й бібліотеки не можна було б завести: крізь цю широту ціла бібліотека вислизнула б у якусь безодню принципіяльности. А коли вона не вислизнула і стоїть на своєму місці в Харькові, то, значить, чудово може знайтися в ній місце й українській книжці поруч російської і всякої иншої. Инакше кажучи, націоналістами виходять зовсім не українці, що домагалися української книжки поруч російської, а їхні антагонисти, що ніякої иншої, опріч російської, не хотять визнавати. Воюючи з націоналізмом, вони самі показуються націоналістами в найгіршому розумінні цього слова, бо націоналістами, що силоміць накидають свої національні форми иншим.

Не краще стоїть справа і з „широтою" цих наївних людей. Адже, видима річ, коли перед нами двоє людей, з яких один двома мовами володіє й може з двох літератур користуватися, а другий тільки однією, то на питання, хто має більше засобів до задоволення своїх духових потреб, хто ширше їх може задовольнити—ми не вагатимемося, що сказати. Справді, коли поруч Пушкина, Чернишевського, Достоєвського та Чехова я маю змогу читати Шевченка, Драгоманова, Франка та Коцюбинського, то цим не то не звужуватиму свого інтеленту, а тільки поширюватиму його, як поширюватиму і ту художню втіху, що дають великі письменники кожної національности. В такому становищі й перебувають тепер інтелігентні українці, і я зовсім не розумію тієї сміливости, з якою кидають їм обвинувачення за узость ті, хто не може ні Шевченка, ні Драгоманова, ні Франка, ні Коцюбинського читати в оригиналі. Адже так можна договориться до того, що дальтонист більше бачить, бо менше розбірає барв, ніж нормальна людина. „Узость" тут знов мусить вернутися до тих, од кого вийшла, бо їхнє вона добро, як і той справді вузький націоналізм, од якого вона народилася.

Я повинен перепросити читача за ті трюїзми, якими займав оце його увагу. Єдине виправдання маю в тому, що занадто поширений той факт, на який скаржилися харьківські студенти-українці, занадто часто націоналісти пришивають квітки націоналізму не туди, де їм належить бути, а „вузостью" лаються як-раз вузькі люде, такі вузькі, що навіть трюїзмів, які соромно й проказувати, не спроможні зрозуміти. В справах національних справді панує безнадійний дальтонизм, який пишається тим, що не може деяких барв розбірати, й співає хвалу дальтонизму, став ючи його вище за нормальне око. І на такий дальтонизм слабують не тільки середні люде, яких не умудрив Господь розбірати навіть не дуже мудрі та складні справи.

В „Вѣстникѣ Европы" роспочалися друком талановито написані записки відомого шлисельбуржця Морозова „Въ глубинѣ преисподней",—враження й рефлекси з останнього перебування автора в тюрмі. І от що ми в них читаємо з приводу звістки, що одна книга д. Морозова має вийти німецькою мовою.

> ... Я знов вернувся до своєї повсякчасної думки, що з молодих літ мені докучала: яке лихо велике, що народи мають свої власні мови, які неначе китайським муром одгороджують їх од решти світу! Що менший народ, то більше для нього нещастя в тому, що він має свою власну мову.
>
> На віщо нам мова? Адже не на самі співи, як пташкам, а на те, щоб зсилатися з такими, як ми, людьми, роскиданими по всьому світі. Отже та мова, що найширше росходиться по землі й має першорядне науково художественне письменство, і повинна бути на свій час міжнародньою, а не якась штучно вигадана (?) тільки на те, щоб задовольнити заздрість менш розвинених народів і не дати людям говорити так, щоб зрозуміла якась чужестороння нація, хоча б і мала вона всі права на це. Як жалкував я ввесь вік свій, що можу добре писати тільки російською, а не англійською мовою! Як би я вмів писати цією великою мовою, то кожну мою книгу зараз же, як вийде, міг би читати ввесь (!) цівилізований світ! А російською мовою вона довго плаває по самій російській території, не маючи з неї виходу, як риба в Каспійському морі, горами і степами одрізаному од світового океана *).

Оце вам справжній гимн дальтонизму, і проспівав його визначний учений і поет, а не середня якась людина. І що найгірше, проспівано його так, що не зразу й доберешся, де саме той дальтонизм заховано, бо оту загальну думку про лихо од власної мови замасковано під кінець жалями на своє незнання світової мови. Нам звичайно, нема діла до особистих жалів автора: кожному добре, як він знає як найбільше мов на світі. Але ж од особистої незручности перескочити до думки про лихо взагалі од народніх мов—значить, цілком не розуміти тих психичних підстав, що має кожна органична мова. Нам кажуть, що мова не на самі співи людям потрібна—свята правда; нам кажуть, що добре було б, як би всі люде вільно могли порозуміватися між собою—і це не менша правда. Але не вся це правда. Бо мова не тільки знаряддя до того, щоб порозуміватись людям, але й до того, щоб думати: це самої думки, самої психики людської наймогучіше знаряддя. Порозуміватися можна за лихої години й на мигах, але думати, але творити ту саму світову цівилізацію, збагачувати переживання людські, можна тільки живою мовою, що органично зрослася з людиною. І воно, це знаряддя думки й цівилізації, тим дужче і способніше, що багатше, дужче й ріжноманітніше одбиваються в йому всі численні риси людської психології, кожної окремої самостійної індивидуальности. І зовсім не на те „вигадано" мови, щоб задовольнити заздрість менших народів: сами собою, без жадного намислу, творилися й творяться вони в процессі розвитку думки й психики людської. Звичайно, є незручність у тому, що не можна порозуміватися безпосередно з усіма людьми; але коли це несчастя, то яке ж воно мизерне,

*) „Радa", ч. 82.

*) „Вѣстникъ Европы", 1913. IV, стор. 257—258.

нок, розрізав його й повикидав з нього усе, що там було,

Поліцейські побачили цю „операцію“ і негайно перенесли закрівавленого Брасленка до станичної амбулаторії.

Там його обмили, зашили шлунок й живіт і усе це завязали. Отже, Брасленко, що був при памяті, весь час пручався, коли йому зашивали рани і скілька разів розривав зашиті місця.

— **Селянське лихо.** Після досить жарких, майже літніх днів, в оренбурзькому повіті випав сніг, що вкрив землю майже на ¼ аршина завтовшки.

Озимі засіви зовсім померзли. Найсумніше те, що від здорових морозів (до 8—10° Р.) повимерзало навіть зерно. По де-яких місцях повимерзали й ярини.

Доведеться пересівати.

Постраждали, звичайно, переважно селяне, в яких і торік був недорід.

— **Послідовець Іліодора.** В Курмиші, казанської губ., діякон Покровської церкви скілько разів виголошував анафему курмишанській інтелігенції.

Промови й безпідставні анафеми, нарешті, надокучили місцевим священикам, і вони, на чолі з благочинним, донесли на діякона своєму начальству.

Діякона скинули з посади.

Тоді діякон пішов шляхом Іліодора. Назбирав прихильників, переважно сельських бабів. Організував щось подібне до секти і почав читати „сестрам“ Святе письмо та пояснять його.

Зібрання відбувались досить часто, і число сестер усе збільшувалось і збільшувалось.

Але в справу почала втручатись поліція і, нарешті, арештувала діякона. Спочатку його одправили до земської лікарні, а потім до симбирської лікарні для божевільних.

По Україні.

У Київі.

Українське Наукове Товариство. В понеділок, 29 апріля, в 7½ год. веч. в клубі „Родина“ (В. Володимирська 42) відбудеться наукове засідання товариства.

Прочитано буде: 1) доклад О. І. Левицького „Історія будови памятника Б. Хмельницькому у Київі“; 2) доклад О. С. Грушевського „З життя українського панства 30-х років“; 3) доклад М. С. Грушевського „Вдова Остряниа в Москві“.

Потім засідання Ради товариства і загальні збори членів товариства.

В 7 год. там же закрите засідання історичної секції і комісії мови.

Клуб „Родина“. Сьогодня в клубі „Родина“—чергова танцювальна вечірка.

Результати „дня повітряного флоту“. Вчора закінчився підрахунок. Зібрано всього 16.539 карб. з копійками.

Затвердження рахунку г. Київа. Київське губернське по земським і городським справам присутствіє затвердило проект обрахунку прибутків і видатків г. Київа на 1913 рік. Всього прибутків по Київу сподіваються—4,727,443 карб.

Юзилей проф. А. Д. Павловського. 28 апріля одбудеться вшанування проф. А. Д. Павловського з приводу 30-ліття його наукової і педагогичної діяльности.

Школа художника А. А. Мурашка. Незабаром у Київі одкривається студія художника А. А. Мурашка.

Справа Інгала. На сьогодня у київському окружному суді призначено справу Інгала і П. Вороніна, яких обвинувачують в ростраті 106,000 карб. обьеднаного банку.

Залізно-дорожня панама. Вчора у Київ приїхав товариш голови касаційного департаменту М. В. Литовченко, якого командірувало міністерство юстиції, в звязку з зловживаннями. Уповноваження Литовченка тепер значно поширено, йому доручено доглядати за ревізіями і слідством в справі судових позовів і крадіжок документів з казенних інституцій і инш. Вчора М. В. Литовченко одвідав начальника південно-західних залізних доріг В. П. Шміта і мав з ним нараду про ревізію. Голова ревизійної комісії В. П. Степура зробив Литовченкові доклад про ревизію. Після цього М. В. Литовченко був в окружному суді, де йому видали справки по 15 справам скупщиків накладних.

Комісія В. П. Степури, яка перевіряє юридичні справи оглянула вже більше 200 справ про претензії і позви і віддала їх слідчому по найважнішим справам А. Є. Пурику. Комісія тепер ревизує усі одділи служби зборів і юридичний одділ. Працювати комісія ще буде два тижні.

Товариш обер-прокурора гражданського касаційного департаменту Є. Купфер знайомиться тепер з справами в судових інституціях. Він затребував до себе справи з камер мирових суддів

Випускні екзамени в комерційному інституті. Вчора в київському комерційному інституті одержано телеграму, що міністерство призначило випускну державну комісію На випускних екзаменах буде делегат міністерства торгу і промисловости.

Товариство лікарів. Сьогодня в 7 авдіторії університету, в 8 год. вечора одбудеться засідання товариства лікарів. Програма: 1) дебати з приводу доклада д-ра Порховника, 2) доклади лікарів—Б. Клейна, Ф. Гінзбурга і Беньяша.

Київське товариство допомоги початковій освіті. Завтра, 28 апр., о 1 год. дня в Народній авдіторії (Бульв.-Кудр., 26) одбудеться загальне зібрання членів київського товариства допомоги початковій освіті

Засідання присутствія про товариства. В домі п. київського губернатора одбулося засідання київського губернського про товариства і спілки присутствія. Присутствіе постановило закрити „Київскій клубъ общества правильной охоты“. Далі вирішено закрити уманський клуб „Бесѣда“ за азартну гру. Справу про азартну гру в клубі „Кіевскаго общества безплатной врачебной помощи страдающимъ болѣзнями дыхательныхъ органовъ“ вирішено дослідувати. Також вирішено передати в канцелярію губернатора справу про азартну гру в комерційному зібранні.

Одмовлено в регістрації багатьом товариствам.

Прохання Постного. Голова київського союзу р. народу, Ф. Постний, звернувся через київську адміністрацію до міністра юстиції з проханням повернути права присяжному адвокатові П. П. Кускову, якого позбавлено по суду практики за „самовольное удержаніе,—як висловлюється Постний,—кліентскихъ денегъ“. Ф. Постний своє прохання мотивує тим, що хоч Кускова і засуджено за цей вчинок, але він „ревностный патріотъ“ і його вибрано товаришем голови київського союзу р. народу.

Вбивство. В колонії Єлевці, радомисльського повіту, місцеві мешканці Адольф і Альберт Кржишковські убили на вулиці колом молоду дівчину М. Копачову, 20 літ, за те, що вона одмовилась одружитись з Адольфом Кржишковським.

Справа М. М. Кулябки. В уголовному департаменті київської судової палати одержано повідомлення, що М. Кулябці кару зменшено на 4 місяці. Як відомо, Кулябка присудили на 1 рік і 4 місяці у кріпость за рострату грошей, асігнованих на августовські свята у 1911 році.

У київській судовій палаті. У київській судовій палаті буде одкрито новий гражданський департамент.

Дорожнеча квартир. Київська виставка дається вже добре в знаки тим, хто мусить наймати квартирі. Вже тепер багато квартирь, особливо в районі коло виставочної території, найнято. Через великий попит на квартирі вони де-далі дорожчають. Тепер підвальну кімнату і на далеких улицях трудно знайти і за дешеву ціну.

Дорожнеча продуктів. Через щоденні дощі привіз сельських продуктів на базарі так поменшав, що все дуже подорожчало.

Це особливо прикро дається в знаки городській бідноті.

Вісти з краю.

З українського життя.

За українську мову. 23 апріля в Камянці Подільському одбулась під проводом члена губернської земської управи і завідуючого лікарським одділом губернського земства п. Красовського, при секретарі докторові І. Ільницькому, нарада лікарів-епідеміологів. Між иншими питаннями про боротьбу з пошестями обговорювалось питання і про роздавання населенню популярних книжечок, як застерегтись пошести і як боротись з нею. Д-р Фіялковський в своїому докладі зазначив, між иншим, що він зустрічав цілі залежі нерозданих книжок.

Д-р С. Ільницький:

„Населення не розуміє тих книжок, що роздаються. Потрібна література на українській мові. Книжки Пироговського товариства видано на чудовій російській мові, але населення їх не розуміє“.

Доктор Ушаков:—„Мені не траплялось, щоб мене не розуміли. А коли ще будуть лекції і читання, тоді ніяких непорозумінь не буде“.

Чл. управи Красовський: „Це ще дуже велике питання, на якій мові книжки зрозумілі для селян. Ті, що скінчили школу, з більшою охотою читають російські книжки. Розмовляти з селянами краще на українській мові, але що до книжки—це ще питання велике“.

На цім дебати лікарів в цій справі й закінчились, бо де-хто почав висловлювати думки, що адміністрація не дасть дозволу ні на лекції, ні на читання.

„Веснянки“ і „хуліганство.“. В с. Поташні, на Поділлі, сельський староста першого дня на Великдень заборонив дівчатам біля церкви Великодні гри і співи. Коли дівчата поскаржились батюшці і батюшка їм дозволив це, то староста взявши „Обязательное постановленіе для борьбы с хулиганством“ поніс його до батюшки і таки добився свого. Коли-ж дехто почав йому казати, що великодні гри і співи біля церкви не есть хуліганство, а розумна розвага для молоді, яка ведеться з давніх давен, то староста все ж таки не згодився з цим і більше не дозволив ігрів і співів біля церкви.

Сельські справи.

Позика на дороги. Проскурівське повітове земство постановило позичити в касі городського і земського кредіту 820,000 карб. на будівлю шосейних доріг в повіті.

Курси. Ольгопольське повітове земство постановило упорядкувати з половини октября місяця в чотирьох пунктах сельско-господарські курси для селян.

В уманському повіті теж буде упорядковано сельско-господарські курси цим літом.

Селяне с. Журавлівки, харьківського повіту, прислали в повітову земську управу колективне прохання упорядкувати цеї осени курси по програмі двох-класової школи.

Земські вибори. В земському виборчому зібранні дворян по ананівському повіті пройшла в гласні партія доктора Унтілова з Казариновими і Кондрацьким на чолі.

Земство і нові залізні дороги. Камянецьке земське зібрання постановило клопотатись про будівлю широколійної дороги Ярмолинці—Городок. Виник також проект—„Бар—Гусятин“. Виготований попереднім земським зібранням проект сітки шосейних шляхів не затвержено в Петербурзі з поглядів стратегичних.

Всякі звістки.

Скасування штрафу. Наложений на газету „Подольскія Извѣстія“ штраф в 500 карб. скасовано.

Блискавка. В селі Черепики, черкаського повіту, 22-го апріля, блискавка запалила хату і вбила парубка, що там був. В с. Деренківці, того ж повіту, блискавка спалила хату і повітку. Нещастя з людьми не було.

Захват доріг хуторянами. Захват земських доріг селянами, що виділились на хуторські хазяйства, зробився звичайним явищем в переяславському повіті.

Історичний шлях „Переяслав—Баришполь—Київ“ тепер уявляє з себе якусь вузеньку смужку. Крім того, що хуторяне захоплюють землю з обох боків шляху, вони ще винищують столітні дерева, що служили для подорожніх віхами зімою і давали чудову тінь літом.

Непорозуміння за пасовисько. Селяне с. Вербівки-Мурованої, зіньківської волости, загнали свою худобу на хліб арендатора маєтку кн. Демидової-Вишемирської. Ланові вигнали худобу з поля. Тоді зібрався сход, і староста послав за лановими; коли ланові прийшли, юрба накинулась на них і страшенно побила.

Маріавіти і католики. Цими днями в Камьянець прибуває для вербування нових маріавітів ксьондз Червинський, маріавітський місіонер і, з дозволу міністерства внутрішніх справ, почне правити урочисті служби по маріавітському обрядові. Католицьке духовенство починає вживати усіх можливих заходів, щоб католики не ходили до маріавітського ксьондза.

Дивити. В Харькові в звязку з 1 мая зроблено труси між робітниками і інтелігенцією.

Нещастя. В селі Погорільцях на Волині, Дубенського повіту, скоїлась така пригода. 21-го апріля, у неділю після обіду ліг господарь д. Р. у себе в садочку спочити, а під голову підклав рушницю-дробовик. Недалечко дівчина Ганзюкова, дочка сосіди, пасла гуси. Якось прокинувшись од сну д. Р. зачепив рушницю рукою і вистрілом влучило в живіт дівчині, яку зараз же було одвезено у Дубенську земську лікарню. Становище дівчини тяжке, чи виживе невідомо. Д. Р-кий ходить як не при собі, бояться, щоб він не збожеволів.

Велика пожежа. В м. Ялтушкові, могилівського повіту, 17 апріля, у 4 години після полудня, сталась страшенна пожежа. Згоріло двадцять будинків, з них 8—хат. Підчас пожежі більша частина людей була в містечку, а малі діти гралися у клуні на гойдалках і курили цигарки. З того й почалась пожежа. Збитки великі, бо погоріли хазяї гарні і будинки в них були гарні. Рятувати було нічим, бо була тільки сельська одна бочка, як би не заводський струмент, то було б ще більше згоріло будинків.

Галичина.

Українські соціал-демократи в згоді. Занюхавши недалекі вибори до сойму, рішили наші соціал-демократи, розбиті дотепер на дві фракції т. зв. централістів (Ганкевич, Вітик) і сепаратистів (Ю. Бачинський, В. Левицький) злучитися знов в одно сторонництво. Підготовні праці вже роспочалися, а в часі Зелених свят відбудеться спільний партійний конгрес. За час межиусобиці соціалізм в нашій суспільності сильно підупав; б. посол Я. Остапчук переніся на Угорщину, др. М. Новаковський пристав до націонал-демократів і т. д.

За кордоном.

Зближення між Китаєм і Японією

Як ми вже повідомляли, зближення між Китаєм і Японією не підлягає ніякому сумніву. Тепер берлинське „Східно-телеграфне Агентство“ повідомлає про можливість близької згоди між цими державами і для підтвердження своїх слів оповіщає листування між мукденським губернатором і Юаншікаєм.

Мукденський губернатор послав президентові республіки меморандум, в якому вказував на необхідність союзу між Китаєм і Японією в звязку з майбутнім походом на Монголію. Цей похід зоставить Північну Манчжурію без китайського війська, що й примушує китайців шукати підмоги у японців.

Юаншікай, в своїй відповіді на меморандум, обіцяє вжити всих можливих заходів для переведення в життя планів губернатора і каже, що в Токіо вже послано спеціального предсгавника Китаю для вироблення договору з Японією.

Теж саме агентство категорично заявляє, що між Росією і Японією не істнує певної умови що до поділення японських і російських „сфер впливу“ в Манчжурії й Монголії, так що й з цього боку не може бути перешкод зближенню Японії з Китаєм.

Король Микола.

Газети подають подробиці згоди короля чорногорського оддати Скутарі на волю великих держав.

„Південно-славянська Кореспонденція“ оповідає, що представники Росії, Англії і Франції, прибувши до короля Миколи, заявили йому, що коли Чорногорія одмовиться од Скутарі, то кабінети—петербурзький, паризький і англійський будуть домагатись територіальних і фінансових компенсацій. Італійський посланник, прибувши до короля трохи згодом, заявив що Італія так само радить Чорногорі одмовитись од Скутарі і разом із представниками тридержавної згоди буде домагатись компенсацій.

В дипломатичних колах Цетінья ходять чутки, що російський посланник передав королеві Миколі листа з Петербургу. Цей лист є відповіддю на лист чорногорського короля, в якому він передавав вирішення питання про Скутарі Росії і прохав допомоги, як що прийдеться скоритись державам.

Ця відповідь із Петербургу, в звязку з заявами представників инших держав та порадами Сербії й Болгарії примусила короля Миколу скликати надзвичайну раду.

Що робилось на тій раді, почасти відомо з телеграм. Суперечки мали дуже бурхливий характер. В кінці засідання виявилось, що бувшої одностайности між членами ради вже нема. Частина була за те щоб скоритись волі держав, частина проти. Король згодився з першою течією.

Негайно після засідання король Микола телеграфував про своє рішення в столиці Європи. Одна з телеграм була послана Поповичу в Лондон з новими вказівками.

По відомостях з Риму, де-які високопоставлені особи обі яли королеві Миколі, замість Скутарі, значну грошову компенсацію—80 мил. лір. Виплату цих грошей немов би забезпечили Росія, Германія, Австрія й Італія.

Опіум у французькому флоті.

„Matin“, в статті під заголовком „Національна небезпека“, звертає особливу увагу на великі розміри поширення вживання опіуму в французькому флоті. У всих портових місцях: Бресті, Шербурзі, Рошфорі, Тулоні й иншіх істнують потайні закутки для куріння опіуму.

Коли вірити „Matin“-ові, в одному тільки Тулоні істнує 163 таких закутків. Охота до вживання опіуму стала якоюсь психичною хворобою.

Співробітник парижської газети звернувся в цій справі за поясненнями до мера Тулону і одержав од нього відповідь, що підтвержувала цифри, подані в „Matin“-і.

Газета зауважує, що у французьких законах немає заборони продавати опіум „в закритих помешканнях“.

Безладдя в Мексиці.

У Вашингтоні одержано відомости про нові революційні заходи в Мексиці. Запевняють, що сучасного президента, Хуерта, незабаром буде скинуто. Революційний рух все поширюється, а фінансовий кризіс завдає урядові все більшого клопоту.

Вашингтонський уряд не вживає відносно Мексики ніяких заходів і тільки жде, що покажуть нові події. Президент Вільсон має намір додержувати нейтралітета і доти не втручатись у внутрішні справи Мексики, поки до цього не примусять зовніші обставини.

Жіноча рівноправність в Норвегії.

Конституційна комісія норвежського парламенту одноголосно ухвалила внести новий виборчий закон, що урівнює женщин з мущинами в виборчих правах.

Цим законом чисельність голосів збільшиться на 225 000. Сподіваються, що більшість парламенту ухвалить законопроект.

Норвежські женщини ще з 1907 року користуються однаковими правами з мущинами на городських виборах і обмеженим правом на виборах до парламенту.

Один із соціалистичних членів комісії радить визнати законним для права голосу вік в 21 рік, а не 25, як це робиться тепер.

Останні вісти.

(Телеграми С.-П. Т. А. та власні).

Зьїзд академії.

ПЕТЕРБУРГ, 26. На петербурзький зьїзд наукової академії дозволено приїхати делегатам євреям і єзуітам.

Финляндські справи.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Сюди приїздить Мехелін для наради з видатними громадськими діячами про финляндські справи.

Забастовка кравців.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Почалась загальна забастовка кравців. До оповіщення локауту бастувало вже 22 кравецьких майстерні.

Катеринославський губернатор.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Рязанського віцегубернатора Колобова призначено виконуючим обовязки катеринославського губернатора.

Нові вищі жіночі курси.

САМАРА, 26. Тут одержано звістку, що питання про одкриття самарських вищих жіночих курсів вже вирішено. Затвердження статуту курсів сподіваються в маї місяці цього року.

В раді міністрів.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Рада міністрів згодилась з думкою финляндського генерал-губернатора про те, щоб залишити без уваги адрес Государю Імператору чергового финляндського сейму з приводу політичного становища в Финляндії.

Кара на газету.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Градоначальник оштрафував на 500 карб. редактора „Русской Молвы“ за статтю—„Работаютъ“ в числі газети від 21 апріля.

Сельско-господарський інститут в Сібіру.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Рада міністрів ухвалила проект міністерства хліборобства про заснування в Сібіру першого сельско-господарського інституту.

Південно-Сібірська дорога.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Комісія про нові залізні дороги висловилась за збудування південно-сібірської магістралі в напрямкові Семипалатинськ—Акмолинськ—Атбасар—Орськ—Мартук.

За кордоном.

Похід Есад-паші.

ВІДЕНЬ, 26. (Строчна). Есад-паша йде швидко з своєю армією на Скутарі.

Конференція послів.

ЛОНДОН, 26. Вчорашня нарада послів тягнулась дві з половиною години. Чергове засідання, коли не погіршає становище, одбудеться 7 мая. Вчора вирішено австро-італійський

рівняючи до того величезного щастя, що дає власна мова народові, як джерело свідомости й знаряддя справжньої людської культури! Англія пишатся своєю кольторою, англієць пише слово „я“ пише з великої літери, але зітріть з них їхню мову—і я не знаю, що від від тієї культури й од того величного самоповажання лишиться. В усякому разі живі блискучі барви живого организму без сліду загинуть, як загибають такі живі барви в усьому тому, що твориться машинним робом. То звідки ж така неласка до менших народів щоб стерти з них барви живого життя й завести для них машинним робом витворену культуру?...

Мови людські—це не алгебраїчні формули. не абстракція й не вигадка лихих чи заздрісних людей, а живий организм, що зарождається, живе розвивається і вмірає, коли час прийде, або краще—перерождається на нові мови І доки не вмре сама—дарма її вбивати і ховати. Цього не розуміють часто навіть визначні люде, хоча це давно вже установила наука,—не та офіціальна наука, що служить навкелішках перед сильними і в безодню пхає слабших, а та дійсна наука, що служить єдино правді і самій людскості вклоняється. Така наука недавно святкувала навіть своє небучне свято, вітаючи одного з найкращих своїх заступників, академика Федора Е. Корша. В нас було вже росказано, як шановний учений ставиться до людських мов, не перебіраючи ними, а в кожній шануючи духову зброю тієї національности, що її витворила. Але тут зазначу ще одну рису в діяльності ювилята, яка нечасто стрівається по-між російським громадянством. Д. Мозоров жалкує, що він не пише самою англійскою мовою, щоб його читав одразу „увесь“ цівилізований світ. Д. Корш пише багатьома европейськими мовами, але не тільки тими, якими „увесь“ світ говорить. а й тими, які официальна филологія притьмом хоче з світа зігнати: його статі стріваємо ми й по українських наукових органах. Яка величезна ріжниця між цими двома вченими і яке чудове порівнянння між їми можно зробити! І коли я порівняю їх то мені здається, що не звужує свою впливу, не розмінюється й не закопує свого таланту в землю учений академик. що не гребує мовами відповідно до їх рангу. Зовсім навпаки. Він просто розуміє, що нехай там що говорять официальні й неофіціальні нівелятори. а будуччина належить живим народам, що культура не тільки не стирає індивидуальних ознак национальности, не тільки не вбиває живих мов, а дає їм той грунт, на якому вони можуть розвиватися й служити і своєму народові, і всій людскості. Мало того—він уважає, що не треба навіть і бажати єдности та одномастности в психичному житті людини, в мові насамперед, бо це вбивало б світове багатство і вело б не до розросту культури, а до її занепаду. І мені здається, що одна така людина, як акад. Корш, з його любовними й обережними стосунками до неголосних і несвітових мов далеко більше зробить для вселюдського єднання, ніж легіони людей, у яких єднання на язиці, а розбрат на ділі, які хвалятся „широтою“, сами замкнувшись у вузесеньких рямцях егоістичної натури, які лаються „узостью“, хоча й не знають, де її саме шукати.

Ми вертаємось, таким чином, туди, звідки вийшли—до харьківського інциденту, цього занадто звичайного зьявища серед нашої дійсности. При світлі справді широкої, щиро людської діяльности д. Корша, якими мизерними игрушками здаються ті софистичні викрути, що ними бібліотечна рада виправдувала свій замаскований похід проти української книжки! Єдиним, найбільш ще почесним, виправданням для тих „поступових“ людей може бути хіба те, що вони „не вѣдаютъ, что творятъ“. Та коли справді так, то наші земляки-українці повинні вияснити їм те, чого вони не розуміють, і присилувати їх або зрозуміти й дати на практиці волю тому „самоопредѣленію“, що красується по програмах, або ж—скинути з себе машкару поступовости. Бо далеко од усякої поступовости стоїть людина, що заважає иншим людям задовольняти свої потреби так, як їй краще і як вона сама хоче. Ближче, безмірно ближче звідси до обскурности, тієї темної ворожнечі, яку некультурна людина, часто несвідомо, носить у собі до всього, що не схоже з її шаблонами. С. Єфремов.

РАДИМО!! раніш ніж Ви купуєте ГРАМОФОН з ПЛАСТИНКАМИ, побувайте в нашому фабричному оптово-роздрібному складі, де при величезному й різноманітному виборі зумієте легко впевнитись, що ніде в Південно-Західному краю неможна купити грамофон краще й дешевше ніж у нас.

Торговый домъ „Полякинъ и Свья".

Київ. 52 ХРЕЩАТИК 52 (червоні вивіски).
ОДДІЛИ: в Одесі, Харькові й Херсоні.

3000 ГРАМОФОНІВ і ПЛАСТИНОК 50,000
продаються по фабричних цінах

Грамофони строго вивірені, виключно кращих закордонних фабрик

Вісімнадцяти рубльові	10 р. 75 коп.
Двадцяти пяти	15 р. 75 коп.
Тридцяти	18 р
Сорока „	23 . —
Пятидесяти „	28 р. —
Шістидесяти „	33 р. —
Сімдесяти „	37 р. —
Вісімдесяти „	48 р. —
Сторубльові „	58 р. —
Стопьятидесяти „	90 р. —

Пластинки нових записів кращих марок

Сірена	75 К
Стела	80 К
Бека-Гігант	80 К
Одеон-Гігант	90 К.
Зонофон	90 К.
Поляфон	1 р. 25 к.
Акц. О-ва грамофонів	од 1 р. 95 к.
Фонотипія	
Сапфірні, які грають без голок	од 1 р. —

Допускається широка розстрочка плати.

Крім того продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мандоліни, гармонії, скрипки і ин. муз. струм.
Вимагайте прейс-куранти грамофонів, музичн. струментів і каталоги пластинок. Іногородні замовлення висилаємо по одержанню замовлення. 124

проект албанського статуту подати на затвердження держав і виготувати подробиці умов. Окупацію Скутарі вирішено доручити командуючому міжнародньою ескадрою.

Для окупації вирішено заснувати особливий отряд в 1000 душ.

Нова коаліція держав.

БЕРЛИН, 26. В звязку з майбутньою подорожжю Високих Особ з Росії на весілля дочки імператора Вільгельма, ходять чутки, що буде засновано нову коаліцію держав в складі Германії, Англії, Росії і Франції. Коаліція засновується в протилежність обьединенню Китая, Японії і Сіама.

Події в Вірменії.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ, 26. Рух в Вірменії зростає. Турецька адміністрація конфіскує вірменські газети за заклик до вірменів приєднатись до Росії. Офіціальні турецькі кола обвинувачують членів російського консульства за поширення відозв, підбурюючих вірменів.

Доля Салоник.

СОФІЯ, 26. Болгарія оддає Салоники Греції за велику грошову компенсацію.

Анархія в Албанії

ВІДЕНЬ, 26. Тут запевняють, що до припинення албанської анархії не може бути й мови про повну демобілізацію в Австрії.

Пожежа а Скутарі.

ВІДЕНЬ, 26. В Скутарі виникла велика пожежа; гадають, що це помста чорногорців.

Австрія і Турція.

ПАРИЖ, 26. Ходять чутк , що Австрія підбиває Турцію заснувату австро-турецьку спілку.

Король еспанський в Парижі.

ПАРИЖ, 26. Перебування короля Альфонса в Парижі викликає загальне зацікавлення. Преса зазначає спільність французьких і еспанських інтересів в Європі і Африці і висловлюється за політичну згоду Франції і Еспанії. З Парижа король їде в Лондон, і цьому теж надають багато ваги, бо в одній розмові Альфонс заявив, що Франція, Англія і Еспанія повинні завше бути в політичній згоді.

Повстанці.

НОГАЛЕ (Штат Арізона), 26. Повстанці зірвали динамитом воєнний поїзд на мексиканській зал. дорозі. Більшу частину з 250 солдатів, що були в тому поїзді, вбито.

Подорож монархів.

БЕРЛИН, 26. На весілля дочки імператора прибувають сюди європейські монархи. Ерцгорцог Франц-Фердинанд дипломатичнс обминає цю подорож тепер в Берлин, заявивши, що він прибуде в іюні місяці на ювилей царювання імператора Вільгельма.

Література, наука, умілість і техника.

= **Етнографична екскурсія Філярета Колесси.** В серпні минулого року відомий дослідувач українських дум і пісень Філярет Колесса з доручення і на гроші українського наукового т-ва імени Шевченка (150 корон) зробив етнографичну екскурсію по горлицькім і грибівськім повіті на Лемківщині і зібрав 150 мелодій з текстами в селах: Маластів, Квятонь, Усте, Ганчова, Брунари і Ставіша.

Лемки визначаються вродженою музикальністю: їх пісні незвичайно гарні й оригінальні, виказують велику ріжнородність і багато перехідних ступнів від сумних протяжних до скочних і веселих, від давніх обрядових, до нових, напливових. Характеристичні звороти мелодії, танкові і маршові ритми, дуже часто подибувані сілкопи, чардашова будова строф і инші признаки вказують на сильні словацькі й мадьярські, а подекуди й польські впливи, що замітні також у тексті пісень. Тим то лемківські співанки творять про себе окрему різко визначену групу і так само ярко відріжняються від инших укр. пісень (коли не більше), як лемківський говір від инших українських говорів. Лемки співають також багато чисто словацьких і польських пісень; мова лемківських пісень густо пересіяна словацизмами, сильно відріжняється від розговірної мови. Все ж таки мають Лемки значне число своїх оригінальних „співанок", між якими найдеться розмірно не великий процент таких, що співаються у східній Галичині. Оці типові лемківські пісні виказують у мелодиці і ритмиці спільні основи з укр. піснями.

Записі Ф. Колесси будуть видруковані у виданнях наукового товариства.

= „Маяк". Вийшло 16 ч. часопису „Маяк". Зміст такий: Хвиля „національзації". За тиждень—О. П. М. М. Коцюбинський—Х. М--ко. Український Катехизис—Р. Гуртом. На останній верстві—Оповідання, Г. Левченко. Молоде життя—М. Письменний. Самі про себе—А. Пуховський. Вірші: На смерть М. Коцюбинського—О. Кобець. Дроворуб—Гр. Чупринка. Серед ночі—Хв. Новицький. ***—М. Вдовиченко. Шахтяреві—О. Кобець.

Малюнки: Портрет М. Коцюбинського. І. Д. Леонова—Старі й нові книги. Дописи. Новини. Всячина. Листування.

Театр і музика.

— **Труппа Ф. Свєтлова.** Сьогодня бенефіс М. К. Заньковецької, йде „Лимерівна". Завтра остання гастроль труппи і бенефіс д. Свєтлова, йде ком. „За двома зайцями" при участі М. К. Заньковецької, О. К. Саксаганського і д Свєтлова.

— **Театр „Соловцов".** Гастролі „Летучей мыши".

— **Концерт співачки М. А. Удовенкової.** В понеділок, 29 апріля, в залі Київського Громадського зібрання (В.-Володимерська, 45), одбудеться концерт співачки М. А. Удовенкової при участі скрипачки Б. Я. Болотинської-Криворуцької.

Перший одділ програми складається з творів світової музики, другий—цілком з Українських творів М. В. Лисенка і Аркаса.

— **Труппа д. Колесниченка.** Сьогодня в городському саду „Шато" в літньому театрі починаються гастролі української труппи д. Колесниченка. Для першої вистави йде пьеса Б. Грінченка—„Нахмарило" і оп. „Запорожець за Дунаєм".

— В останньому числі журнала „Театръ и Искусство" д. Сторожилов розказує багато цікавого з недавнього минулого російських казенних театрів.

Цей „старий режим" одзначався надзвичайно численним штатом театральних чиновників, що виконували найфантастичніші сбовьязки.

Так, наприклад, була особлива посада „контрольора вражінь". Цей контрольор мусів стежити за тим, як ставиться публіка до тої чи иншої пьеси або артиста і доводити про це до відомости начальства.

Спритність казенних церберів доходила иноді до анекдотично-смішного.

Наприклад, один з чиновників зробив увагу якомусь глядачеві за те, що той непристойно поводився в... „уборній".

Коли ж здивований таким нападом панок почав оборонятись—чиновник закричав на нього:

— Мовчать! Я тут начальник.

— Над гарним же місцем ви начальствуєте!—спокійно відповів панок і пішов геть.

— **Загальнодоступна вистава.** Сьогодня, 27 апріля, в Полтаві в городському домі полтавський український музично-драматичний гурток упоряжає загальнодоступну виставу; йде „Мартин Боруля" і жарт „На перші гулі".

— Товариство українських артистів під орудою д-ки В. Гніденко грає в п. „Вознесенський рудник" на Катеринославщині. Вознесенська публіка виставами цеї труппи задоволена і охоче ходить на них.

Дописи.

(Од власних кореспондентів).

СТ. ЗДОЛБУНОВО Півд-захід. залізниці. На третій день Великодня в нас одбулась вистава „Назара Стодолі" та „По ревизії". Грав місцевий гурток аматорів і співав хор під орудою місцевого талановитого регента д-ія Д-ка.

В склад гуртка входить душ 35 місцевих служащих на залізниці, більшість яких, за деяким винятком, „тоже малороси": свідомість їх далі читання пьес та балакання тільки на сцені рідною мовою нічим не виявляється. 95 відсотків гуртка нашим сучасним культурним рухом не цікавляться, рідних часописів не передплачують і не читають. Пора б уже їм скинуть з себе оцю уяву свідомости-вистави та співи і взяти приклад з багатьох инших місцевостей, де теж спочатку свідомість виявлялась тільки у виставах, а далі там, як і по-за сценою, працюють над будівлею кращої будучини рідного краю: передплачують у багатьох примірниках рідні часописі, виписують книжки, засновують „Просвіти" і т. инше.

Навіть при волинських умовах нічого не мішає нашим аматорам виписувати рідну часопись.

Та з байдужости аматорів з 35 душ їх та 40 душ хористів дві три душі передплачують два-три примірники рідних часописів.

Хоч би поглянули вони на поляків, на жидів, чому вони національно сильні на тій же Волині? А тому що вони крім гуртування звичайного, яке й у нас є на грунті сценичної умілости, *передплачують рідну пресу, читають рідну літературу.*

Оце вмер наш славетний велетень-художник рідного слова, гордощі нашої літератури—Михайло Коцюбинський.

А багато з наших „аматорів" не знають його.

Мало того, примірник „Ради", що приходить у місцевий станціонний кіоск, одсилається назад, бо нема кому купить. Пора вже аматорам нашим прокинутись і спитати себе хто ми, чи будуть з нас *люде*, а не витанцьовуватись тілько на сцені.

Вистава пройшла з художнього боку добре, а з матеріального, як для Здолбунова, навіть дуже добре. Загального збору було 166 карб., з яких 66 карб. повернуто на покриття видатків, а 100 карб. через місцевого губернатора надіслано у відомство імператриці Марії Федоровни, на користь сиріт.

Листування редакції.

№ 974. Телеграми й адреси українською мовою йдуть вільно скрізь, крім де-яких окремих місцевостей. За допис дякуємо.

Справочний одділ.

Календарні відомості: Субота, 27-го апріля.

Св. ап. Симеона, сродника Господня, пр. Стефана печ. ви.

Схід сонця в 4 год. 21 хв. Захід сонця в 7 год. 31 хв.

Редактор В. Яновський.

Видавець Є. Чикаленко.

Роспис ходу поїздів

з 18 апріля 1913 р. по 18 апріля 1914 р.

ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ЗАЛІЗНИЦЯ.	№ потяг.	Отходить з Київа.	№ потяг.	Прибуває до Київа
Кур'єр. І і ІІ кл. Одеса Унгені, Рені	1	9 всч.	2	9. 35 ран.
Кур'єр. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни, Ровно, Вільна, Петербург, Двінськ, Рига, Лібава	1к	9. 20 ран.	2к	9. 42 веч.
Кур'єр. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни, Ковель, Брест, Варшава, Каліш Берлин	1х	10. 10 в.	2	7. 20 ран
Швидк. І, ІІ і ІІІ кл. Фастов, Бобринська, Знаменка, Миколаїв, Катеринослав, Симферополь, Севастополь, Ростов, (з 20 мая по 20 сентября)	7к	7. 50 в.	8к	10.00 ран.
Почт. І, ІІ і ІІІ кл. Казятин, Жмеринка, Волочиск, Могильов, Бирзула, Балта	3	9 00 ран.	4	9. 30 веч.
Почт. І, ІІ, і ІІІ кл. Фастів, Знаменка, Єлисаветград, Катеринослав	3е	11. 30 в.	4е	7. 55 ран
Почт. І, ІІ і ІІІ клас. Сарни, Вільно, Рига, Петербург, Ковель, Люблин, Варшава	3	2. 40 дня	4	6. 00 веч.
Пас. І, ІІ і ІІІ к. Казятин, Жмеринка, Одеса, Могильов, Волочиськ, Відень, Унгені, Рені	5	9. 30 веч.	6	8. 45 ран.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Казятин, Умань, Житомір, Радзівілов, Відень Ровно, Луцк, Ковель, Люблін, Варшава	7	7. 00 веч.	8	10. 48 р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Сарни, Ковель, Люблін, Івангород, Брест, Сідлец, Варшава	9	12 10 н.	10	7. 10 ран.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Казятин, Умань, Жмеринка, Волочиськ, Могильов, Бирзула, Знаменка, Кишиньов, Одеса	11	12. 50 н.	12	6. 20 ран.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Казятин, Житомір, Радзивилов, Ровно, Луцк, Ковель, Брест, Варшава, Білосток, Граево	13	12. 25 н.	14	7. 35 ран.
Тов.-пас. І, ІІ і ІІІ кл. Фастів, Казятин, Ровно, Ковель, Люблін, Варшава, Брест, Сідлец, Білосток Граево, Умань, Житомір	21	10. 50 р.	22	6. 49 веч
Тов.-пас. І, ІІ і ІІІ кл. Фастів, Бобринська, Черкаси, Знаменка, Миколаїв, Херсон, Катеринослав	23	11. 20 р.	24	6. 30 веч
Зміш. IV кл. Фастів, Казятин, Умань, Жмеринка, Могильов, Знаменка, Кишиньов, Одеса	29	9. 47 веч	30	7. 00 ран
Зміш. IV кл. Сарни, Ковель, Люблин, Івангород, Варшава, Брест.	29	10. 50 в.	30	5. 50 ноч.
Служ. ІІ і ІІІ кл. до Фастова	49	3. 05 д.	46	9. 15 р.
Служ. ІІ і ІІІ кл. до Фастова	51	4. 40 д.	—	—
Служ. ІІ і ІІІ кл., до Фастова	53	5. 30 дня	—	—
Дачн. ІІ і ІІІ кл. до Фастова	43	7. 30 ран.	—	—
Служ. ІІ і ІІІ кл. Бородянка, Тетерів, Ірша	37	4. 29 д.	36	9. 24 р.
Дачн. ІІ і ІІІ кл. Бородянка, Тетерів	33	11. 10 д.	40	7. 40 в
Служ. ІІ і ІІІ кл. до Бородянки	35	3. 20 д.	34	8 08 р.
Служ. ІІ і ІІІ кл. до Бородянки	39	5. 17 д	32	6. 03 р.
Дачн. ІІ і ІІІ кл. до Бородянки	41	8. 32 в	38	12 31 д
МОСК.-КИЇВС-ВОРОН. ЗАЛІЗН.				
Швидк. І, ІІ і ІІІ кл. Брянськ, Харьків, Москва	2	12. 30 д.	1	5. 00 д.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач, Конотоп, Навля, Брянськ, Москва, Калуга	4	12. 05 н.	3	5. 40 в.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач, Конотоп, Артаково, Курськ, Воронїж	12	6. 55 в.	11	9. 30 р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач, Конотоп, Артаково, Курськ, Воронїж	14	10. 45 в.	13	7. 00 р.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач, Ворожба, Курськ	16	1. 00 д.	5	4 20 дня
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Бахмач, Ворожба, Жлобин, Петербург	18	7. 25 в.	17	10. 40 р.
Швидк. І, ІІ і ІІІ кл. Полтава, Харьків	2х	7. 45 р.	1х	9. 40 в.
Пас. І, ІІ і ІІІ кл. Полтава, Вітебськ, Петербург	4х	11. 15 в.	3п	6. 30 ран.
Тов.-пас. І, ІІ і ІІІ кл. Полтава, Ростов, Владикавказ	6п	8. 05 в.	5п	11. 10 р.

Оповістки.

Лікарі та лікарні.

Дежурство фельдшерів
Київ, Театральна, № 1, телеф. 406.
одкрито і функціонує цілу добу
Плата за працю по таксі затвержен. врачебн. одділ. Виїзд до хворих у всякий ч.дня і ночі

Прищепління віспи
в пом. Бюро (од 10 до 4 год. дня) й на помешканні у всякий час.

Бюро Київського Т-ва допомоги помішників лікарів **Праці.**

Д-р Меєрзон пранці (сіфіл.), венер, полов. безс. В.Васильків., 44, 9—12 і 4—7. 291

Д-р Черняк В.-Житомир., 16 Прийом 9—12 г. 5—9, жінки 1—2. Пранці (сіф.) вен. мочеполов розст. Водолічебниця.

Спеціяльна
Лічебниця д-ра Гольдберга
Пранці (сіф.), венерич., кожн. хвороби й нервно-полові розстройства. Порада 50 коп. Михайлівська вул. 16. Од 9-2 дня, й 5-9 веч.

І. Ротштейн. Лічебниця
фізічн. метод. гоіння для внутр. нервових й ортопед. хворих. В.-Володимирська, № 47, телеф. 1592. Гідропатія, електриз. світловиготоіння. Рентген, радій, масаж, гімнаст. й ин. Виготовл. апарат. Прийом на постійн. ліжк. й приходящ. що-дня од 8½—1 і 5—7 веч. 294

Д-р. Н. Сергеєв. Пранці (сіфіл.) венер., кожні, перхоть й випадання волосся. Гоіння сучасн. способами й сухим повітрям. Прийом 2—5 г. крім свят. Музикальний пер., 2. 287

Д-р Гіндлін Прорізна, № 20. Пр. 9—11 і 5-8 Ж. 12-1. Пранці (сіфіл.), венерич., мочополов. світлен. каналу й пузиря), полов. безсил. і вороб. кожи й волос. 285

Д-р Маркус, Прорізна, 18. Хвороб. мочов. путей сіф. кожн., вен. й полові розстройств. Пр. 9—12, 5—8; жінок 3—5. 284

Зубний лікарь
Д. Д. Цигура
Приймає від 9 г. р. до 2 і від 3 г. до 6. Нестерівська, 36. 0-137-1

Зубний лікарь
Унікель Переїхав Пушкинська, 11.
Телеф. 33—81. Прийом од 10 до 2 і од 4 до 6

Акушерка - масажистка
М. С. Писаревська
шукає праці. Дмитріевська, 3—1.

КВАТИРІ

Готель „Україна" відає в найми КІМнати по міс. і надобу недорого. Бульв.-Кудр, 34.

ПРАЦЯ

Учитель-педагог шукає посади учит. музики або співу. Адреса: Печерск, Московська вул, № 31 Хар. Шевченко.

Шукають конторщика
до клубу. Потрібні рекомендації. Зголошуватись Почт. ящ. № 185 від літерами П. К. 3-287-1

ВСЯКІ

ПІАНІНО конц. кращ. придворн. закордон. фабр. Гупфера, Квандта, Любитца, Грюнерта, Увьбриха, Бартголя й инш. ПРОДАЮТЬСЯ НЕДОРОГО можна в розстрочку.

Полякин,
Хрещатик 52.

Швейні машини ручні і ножні всіх систем, продаються НЕДОРОГО можна в розстрочку
Полякин, Хрещатик, 52.

Прохор Воронин.

Оповідання: Збірка перша 1) Як я виграв у товариша—вчителя блящаного самовара. 2) На зажинках 3) Торги 4) Думка заводського робітника. (8 к.)

Збірка друга: 1) Щасливий день Флора 2) Місце тут наше!.. 3) На шляху 4) Вона у нього!.. (15 к.)

„Такий самий", вид. „Кринниця (5 к.)
„Коло церкви" „ „ (5 к.)

Продаються в укр. книгарнях: Київ, Харьків, Полтава та инш.

НЕВЕЛИКЕ ЧИСЛО
пьеси Є. Чірікова
„ЄВРЕЇ"
в укр. перекл. Л. Пахаревського з передмовою Петлюри „Про завдання українськ. театру". (пьеса до вистави дозволена).
— Продається в українських книгарнях — Київ, Безаківська, 8 і крамниця „ЧАС".
ЦІНА 25 КОП.

Приймається передплата на 1913 рік на Український місячник літератури науки й громадського життя

„Літературно-Науковий Вістник"

Виходить книжками по 12—15 аркушів великого формату. При близчій участи: В. Винниченка, М. Грушевського, М. Івшана, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, О. Левицького, В. Леонтовича, Лесі Українки, О. Олеся, Ю. Сірого, Л. Старицької-Черняхівської, Л. Цегельського і инш.

Л.-Н. Вістник виходить при участи визначнійших письменників, учених і публіцистів України Російської і Австрійської та служить органом культурного житя цілої України. Л.-Н. Вістник подає багато оригінальної белетристики; переважна більшість визначних наших белетристів постійно друкує в ній свої твори, а з визначнійших закордонних літературних творів даються переклади. Л.-Н. Вістник містить популярно-наукові статі й огляди спеціалистів з української історії, літератури та суспільної економії, наук природних і техніки. Л.-Н. Вістник знайомить з поступами житя і культури української і всесвітної, з філософії і соціольогії, являється неминучо потрібним для всякого освіченого Українця органом всеукраїнського національного культурного житя.

Редакція і головна контора: Київ, В.-Підвальна, 14, кв. 30.

На рік 8 руб.; за пів року 4 руб. 50 коп. для незаможних учнів, студентів, сельських учителів, низчих служащих, робітників і селян 6 руб., але тільки коли вони передплачують журнал просто з контори. Кому трудно відразу, нехай присилає на перше число кожного місяця по 1 руб., поки збереться повна передплата, а журнал посилається зараз. Комісіонерам 5% принятої ними передплати.

Комплекти за попередні роки продаються по 8 руб.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська, 5. Тлеефон 1069.